

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ Ինտեգրված ուսուցման անհրաժեշտությունը 5-6-րդ դասարանների Մայրենիի դասավանդման գործընթացում

ՀԵՏԱԶՈՏՈՂ ՈՒՍՈՒՑԻՉ -Գայանե Ազիզյան

ԴՊՐՈՑ՝ Երևանի Ստ. Զորյանի անվան հ. 56 հիմնական

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ Անուշ Աբելյան

Բովանդակություն

1. Նախաբան.....
2. Գրական ակնարկ.....
3. Գործնական համատեքստ.....
4. Հետազոտության ընթացք.....
5. Ամփոփում.....
6. Գրականության ցանկ.....

«Ինտեգրված ուսուցումը, հիմնվելով հատուկ և ընդհանուր կրթության սկզբունքների վրա, պետք է ունենա զարգացնող, դաստիարակող բնութագիր, որը ենթադրում է սովորողների բարոյական գաղափարների, վարքի համարժեք ձևերի մշակում՝ բոլոր մասնակիցների ներառմամբ կրթական գործընթացում»:

Ե.Ա.Եկժանովա

Նախաբան

Կրթական համակարգում շարունակաբար կատարվող բարեփոխումները կազմակերպչական և բովանդակային նշանակության խնդիրների լուծման ժամանակ պահանջում են նոր մեթոդոլոգիական մոտեցումներ: Զարգացնող ուսուցման մանկավարժությունը պահանջում է ուսումնական տարբեր առարկաների՝ միմյանց մեջ ներթափանցման ուղիների մշակում, որոնցով պայմաններ կստեղծվեն դասավանդման ընթացքում աշակերտների կողմից բազմաբաղադրիչ գիտելիքների ձեռքբերման համար:

Ինտեգրված ուսուցման վերաբերյալ դեռ իրենց ժամանակին գաղափարներ են արտահայտել մի շարք մանկավարժագետներ՝ Յ. Ա. Կոմենսկին, Յ. Հ. Պեստալոցին,

Վ. Սուխոմլինսկին, Ի. Պ. Պոդլասին: Ժամանակակից մանկավարժության մեջ ինտեգրված ուսուցումը ներկայացվում է նոր դիտարկումներով: Այն իր բնույթով զարգացնող է, բովանդակությամբ՝ բազմաբաղադրատարր, որը ներառում է թե՛ զարգացման սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող սովորողներին, թե՛ միջառարկայական կապերի կիրառումը: Ինտեգրում նշանակում է մասերի միավորում ամբողջի մեջ: Կամ լատիներենից թարգմանաբար նշանակում է ամբողջի վերականգնում մասերի միավորումով, ինչը ոչ թե մասերի մեխանիկական միավորում է ենթադրում, այլ փոխազդեցություն, փոխարտահայտում, փոխադարձ դրսևորում, գիտելիքների սինթեզ:

Ինտեգրված կրթությունը մանկավարժական գործընթացի կարևորագույն բնագավառներից մեկն է, որի էությունը համակարգի մեջ մտնող յուրաքանչյուր տարրի մեջ որակական փոփոխությունն է: Այն ենթադրում է ուսուցման գործընթացի բոլոր բաղադրիչների, համակարգի բոլոր տարրերի փոխկապակցում և համակարգերի միջև կապ: Այն առաջատար է առաջադիմության զարգացման մեջ:

Ժամանակակից մեթոդիկայի նորություններից մեկը ինտեգրված դասն է: Ինտեգրված դասերը միավորում են տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ՝ ապահովելով բազմակողմանի գիտելիքներ, հետաքրքիր ու բովանդակականից դարձնելով ուսումնական գործընթացը:

Որո՞նք են ինտեգրված դասի առավելությունները, և պե՞տք է այսօր սովորողին դասաժամի այդ ձևը: Այո՛, այսօր կարևորվում է ինտեգրված ուսուցման կիրառումը՝ որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն: Այս խնդրի լուծումը բազմաշերտ է և պահանջում է տարբեր մասնագետների՝ մանկավարժների, սոցիոլոգների, հոգեբանների միջամտությունը:

Ինտեգրված դասերի անցկացման նպատակն է.

1. Բարձացնել ուսումնական գործունեության նկատմամբ մոտիվացիան
2. Զարգացնել համագործակցային կարողությունները:
3. Զարգացնել ստեղծագործական մտածողությունը:
4. Բարձրացնել ուսուցման արդյունավետությունը և ամրապնդել միջառարկայական կապերը:

Ինտեգրված դասերի ժամանակ միջառարկայական կապերը, արտացոլելով շրջակա աշխարհի երևույթների ու գործընթացների փոխկապակցությունները, մեծ դեր են խաղում սովորողների մոտ համակարգային մտածողության զարգացման գործում. . դրանք հնարավորություն են տալիս որևէ ուսումնական առարկայի ուսուցման արդյունքում կազմավորված կարողությունները, հմտություններն ու գիտելիքները փոխանցել այլ առարկաների բնագավառ:

Անդրադառնալով ուսուցման դրդապատճառներին՝ նկատենք, որ դրանց ձևավորմանը կարելի է հասնել ուսուցման գործընթացի ճիշտ կազմակերպման միջոցով՝ ուղղորդելով սովորողներին՝ օգտագործելու սեփական ստեղծագործական հնարավորությունները և ձևավորելու հետազոտական կարողությունները:

Հանրակրթության կազմակերպման մեջ այդ վերաբերմունքը արտահայտվում է տարբեր բնագավառի գիտելիքների միավորումով ինտեգրացված դասընթացների ստեղծման մեջ, ինչպես նաև տարբեր առարկաների ուսուցման ժամանակ ուսուցիչների առջև դրված ինտեգրացված դասեր կազմակերպելու պահանջով: Հանրակրթական ուսումնական պլաններում վերջին տարիներին ներառված ինտեգրացված դասընթացներ են տարրական և հիմնական դպրոցի Մայրենիի, «Հասարակական գիտություններ» ուսումնական բնագավառի «Ես և շրջակա միջավայր», հիմնական դպրոցի «Բնություն: Բնական գիտություններ» ուսումնական բնագավառի «Բնագիտություն», հիմնական և ավագ դպրոցի «Ֆիզիկուլտուրա և առողջ կենսագործունեություն» բնագավառի «Առողջ ապրելակերպ» և այլ դասընթացներ:

Գրական ակնարկ

Ինտեգրված դասը հզոր խթան է հանդիսանում սովորողի հոգեկան գործունեությունում: Այն չափազանց գրավիչ ձև է սովորողների համար և սովորողին տալիս է լիարժեք պատկերացում նյութի վերաբերյալ: Սովորողները սկսում են վերլուծել, համեմատել, որոնել երկու օբյեկտների ու երևույթների միջև կապը: Այն հոգնածությունը, ձանձրույթը, որը սովորողների մոտ նկատվում է միանման դասից, վերանում է, այս դեպքում դասը առաջացնում է հետաքրքրություն, աշխուժություն:

Ինտեգրված դասը դասի հատուկ տեսակ է, որն իր մեջ ներառում, միավորում է մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը: Ինտեգրված դասերը հաճախ ուղեկցվում են բացահայտումներով ու հայտնագործություններով, առաջ է գալիս ստեղծականությունը, հետազոտական աշխատանքը: Ինտեգրված դասի առավելություններն են՝

- Բարձրացնում է սովորողների մոտիվացիան, ձևավորում է ճանաչողական հետաքրքրություն, որը նպաստում է ուսումնառության մակարդակի բարձրացմանը:
- Երևույթը, առարկան դիտարկում է տեսական, գործնական, կիրառական տեսանկյուններից:
- Նպաստում է գրավոր և բանավոր խոսքի զարգացմանը, օգնում է խորապես հասկանալ բառի նշանակությունը
- Թույլ է տալիս յուրաքանչյուր աշակերտի ներգրավել ակտիվ աշխատանքի մեջ դասի յուրաքանչյուր պահի:
- Սովորողի մոտ ձևավորում է վերառարկայական ռացիոնալ հմտություններ:

Ինտեգրված դասը կարելի է անցկացնել տարբեր առարկաներից: Այսպիսի դասի ընթացքում միշտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ և օգնող՝ նպաստելով նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը: Ինտեգրված դասերը կարող են միավորել ինչպես տարբեր առարկաներն իրենց ամբողջ ծավալով, այնպես էլ առանձին առարկաների բաղադրիչներն ու մեթոդներ: Օրինակ՝ կարելի է ինտեգրել առարկաների բովանդակությունը՝ պահպանելով առաջատար առարկայի ուսուցման մեթոդները, ինչպես նաև կարելի է ինտեգրել տարբեր առարկաների ուսուցման մեթոդիկաները՝ պահպանելով մեկ առարկայի բովանդակությունը: Այդ դասերի ընթացքում ուսուցիչը պետք է կարողանա աշակերտի համար ապահովել.

- ուսումնական նյութի բազմաշերտ ընկալում,
- սովորողների գիտելիքների, փորձառությունների և հմտությունների համատեղում,
- գիտական աշխարհայացքի ձևավորում:

Ինտեգրված ուսուցման ծրագրերը կազմվում են այնպես, որ մի առարկայից գիտելիքները հիմնվում են մեկ այլ կամ մի քանի այլ առարկաներից վերցրած գիտելիքների վրա: Սակայն ինտեգրումը տարբեր առարկաներից գիտելիքների տարանջատված միավորում չէ, այլ սերտորեն փոխկապակցված ամբողջություն: Ժամանակակից մանկավարժական գրականության մեջ տարբերակվում են միավորված (ինտեգրված) ծրագրերի հետևյալ տեսակները.

- միջառարկայական (interdisciplinary),
- բազմառարկայական (multidisciplinary),
- անդրառարկայական (trans disciplinary) (1,16-17):

Մինչ ինտեգրված դաս անցկացնելը ուսուցիչը նախ դիմում է իր այն կուլեգային, ում դասավանդած առարկան պետք է ինտեգրվի իր առարկայի հետ: Երկու ուսուցիչներ պարզում և որոշում են իրենց առարկաների համատեղ հետաքրքրությունը: Ինտեգրված դասի ամենախոցելի տեղը ուսուցիչների փոխգործունեության ճիշտ կազմակերպումն է. նրանցից յուրաքանչյուրի գործողությունների հաջորդականության ու ընթացքի արդյունավետ ապահովումը: Ընդ որում՝ նրանց փոխհարաբերությունները կարող են տարբեր լինել. յուրաքանչյուրն ունի հավասար մասնակցության իրավունք կամ նրանցից մեկը հանդես է գալիս որպես առաջատար, իսկ մյուսը՝ խորհրդատու, կամ ամբողջ դասը կարող է վարել ուսուցիչներից մեկը, իսկ մյուսները պարզապես խաղան ակտիվ հյուրի դեր:

Տարբեր է նաև ինտեգրված դասերի տևողությունը: Բայց առավելաբար օգտագործում են երկու կամ երեք դասաժամ՝ միավորված մեկ դասի մեջ: Ցանկացած ինտեգրված դաս նպատակ ունի դուրս գալու մեկ առարկայի նեղ շրջանակներից: Այսպիսի դասի կազմակերպմամբ կարելի է հաղթահարել խնդրի մակերեսային և ձևական ուսումնասիրությունը, ընդլայնել ինֆորմացիան, փոփոխել ուսումնասիրության շրջանակները, խորացնել հասկացողությունը, հստակեցնել հասկացություններն ու օրենքները, ընդհանրացնել թեման, միավորել սովորողների փորձն ու դրա ըմբռնման տեսական մասը, համակարգել ուսումնասիրված նյութը:

Դասի ընթացքում կարելի է ինտեգրել մանկավարժական գործընթացի

ցանկացած բաղադրիչ՝ նպատակ, բովանդակություն, ուսուցման մեթոդ և միջոց: Օրինակ՝ երբ վերցնում են բովանդակությունը, ապա ինտեգրման համար առանձնացվում է բովանդակության ցանկացած բաղադրիչ՝ հասկացություն, օրենք, սահմանում, փաստ և այլն: Կարելի է ինտեգրել նաև բովանդակային այնպիսի բաղադրիչներ, ինչպիսիք են մտավոր և գործնական կարողություններն ու հմտությունները: Տարբեր առարկաներից վերցրած այս բաղադրիչները, որոնք միավորվում են մեկ դասի մեջ, կազմում են մեկ համակարգ, որի շուրջ հավաքվում և մի նոր համակարգ է դառնում ուսումնական նյութը: Համակարգ ձևավորելը դառնում է դասի կազմակերպման կարևորագույն մասը, քանի որ հիմք է հանդիսանում հետագայում մշակվող դասավանդման մեթոդիկայի և նրա կառուցման տեխնոլոգիայի համար:

Գործնական համատեքստ

Ինտեգրված դասի հիմնական նպատակը դպրոցականի մոտ շրջապատող աշխարհի մասին ամբողջական պատկերացում ստեղծելն է, այսինքն՝ սովորողի աշխարհայացքի ձևավորումը: Հանրակրթական դպրոցի ծրագրում պետք է հիմք դնել այն մոտեցմանը, որ շրջապատող աշխարհում տեղի ունեցող յուրաքանչյուր երևույթ պետք է ուսումնասիրել՝ նրա նկատմամբ ցուցաբերելով ամբողջական մոտեցում:

Որպեսզի ինտեգրվեն, այսինքն՝ ճիշտ ձևով միավորվեն ուսումնական գործընթացի բաղադրիչները, պետք է կատարվեն այնպիսի գործողություններ, որոնք ի սկզբանե ունեն ստեղծագործական բնույթ: Այս նախապատրաստական գործունեության ընթացքում ուսուցիչը որոշում է.

1. ինտեգրված դասի անցկացման իր դրդապատճառներն ու նպատակը,
2. համակարգ ձևավորող բաղադրիչների մեջ առաջատարի և երկրորդականի առանձնացումը,
3. ինտեգրման ձևը,
4. միավորվող նյութերի միջև կապերի բնույթը,
5. նյութի հաջորդականության կառուցվածքը,

6. նյութի ներկայացման միջոցները,

7. դերերի բաշխումը ինտեգրվող առարկաների ուսուցիչների միջև,

8. տվյալ դասին սովորողների ուսուցման վերահսկման ձևերն ու տեսակները:

Պարզ և հստակ ձևակերպելով դասի նպատակը՝ ուսուցիչը հավաքում է մեկ դասում միավորվող ուսումնական նյութը, այսինքն՝ որոշում է ինտեգրման բաղադրիչները: Դա արվում է համագործակցող ուսուցչի հետ: Այս փուլում հավաքվում են միայն ուսումնական թեմաներն ու դրանց առանձին մասերը, որոնք պետք է կազմեն ինտեգրման բովանդակային հիմքը: Այստեղ դրսևորվում է նաև ինտեգրմանը մասնակցող ուսուցիչների փոխհամաձայնությունը:

Ապա երկու ուսուցիչ սկսում են վերլուծել ընտրված նյութը և բաժանում են այն երկու մասի՝ հիմնական և օժանդակ: Հիմնական նյութը դառնում է դասի՝ համակարգ ձևավորող բաղադրիչը: Որպես համակարգ ձևավորող բաղադրիչ՝ կարող է հանդես գալ ինտեգրվող բովանդակության միայն այն հատվածը, որը որոշվում է առաջադրանքի նպատակով: Որպես այդպիսի բաղադրիչներ՝ կարող են լինել առանձին հասկացություններ, օրենքներ, մտքեր, ուսուցման մեթոդներ և միջոցներ: Համակարգ ձևավորող բաղադրիչի առանձնացումը կարևորվում է նրանով, որ հենց դրանով է որոշվում ինտեգրվող նյութը, որպեսզի այն մատուցվի ամբողջովին, որպեսզի պարզ բացատրվեն կամ պարզվեն դրա ի հայտ գալու պատճառները:

Այսպիսով, ելնելով ինտեգրված դասի տեսակից և ինտեգրվող առարկաների դասերի տիպերից, ուսուցիչները համատեղ կազմում են իրենց դասի նպատակները՝ գուցակցելով ընդհանուրը մասնավորի հետ, շաղկապելով ինտեգրվող նյութի բովանդակությունները տարբեր առարկաների տեսանկյուններից: Կախված նրանից, թե ինչ ձևով է տեղի ունենում ինտեգրումը (հավասարապես ինտեգրվում են երկու կամ ավելի առարկաներ, ինտեգրման ժամանակ գերակայությունը տրվում է մեկ առարկայի, իսկ մյուսը դառնում է օժանդակ, օգնող առարկա և այլն), կազմվում է դասի պլանը, որոշվում է դասի տևողությունը (45 րոպե, 90 րոպե): Պլանի մեջ հստակորեն ներկայացվում է քայլերի հաջորդականությունը, պարզորոշ ընդգծվում են առաջատար և օժանդակ առարկաները:

Ինտեգրված դասն արդյունավետ անցկացնելու նախապայմաններից ամենակարևորը դասի ճիշտ պլանավորումն է, որի մեջ, ըստ չափորոշչի եռամակարդակ պա-

հանջների, պետք է ներառվի նաև գնահատման համակարգը:

Ինտեգրված դասերը հաճախ ուղեկցվում են բացահայտումներով ու հայտնագործություններով, առաջ է գալիս ստեղծականությունը, հետազոտական աշխատանքը:

Բացի վերը նշվածից, այս տեսակ դասերը ստեղծագործ ուսուցչին հնարավորություն են տալիս հասնել նոր մակարդակի, բացահայտել իր համար ստեղծականություններ, մտնել նոր փուլ, իսկ սովորողին՝ զարգացնել ստեղծագործական մտածողությունը, ինքնակրթվելու հնարավորություն ստեղծել: Ընդ որում, ուսումնական նյութերը պետք է լինեն մատչելի, ոչ ծանրաբեռնված, դասարանում ուսումնական գործընթացը պետք է համապատասխանի սահմանային ծավալին: Սովորողը պետք է ստանա այնքան տեղեկություն, որ չխճճվի նյութերում:

Միջնակարգ կրթության ժամանակակից կողմնորոշումը սերտորեն կապված է համակարգչային և ժամանակից տեխնոլոգիաներին: Այնպես որ, դասերը, միանշանակ, ինտեգրված են համակարգչային գիտությանը, որով ամրապնդում են նոր գիտելիքները անհատական համակարգչային ուսուցման համար: Ժամանակակից սովորողները մեծ հաճույքով են աշխատում համակարգչով, որն էլ դասը դարձնում է ավելի հետաքրքրաշարժ: Միջառարկայական ինտեգրման հաճախ կիրառվող տարբերակներից մեկը կարող է դառնալ S2S-ի, ինֆորմատիկայի ինտեգրումն այլ ուսումնական առարկաների հետ, որը գրեթե բոլոր ուսումնական առարկաների համար կարող է ծառայել որպես կապող օղակ: Այն կլինի դպրոցական կրթության հնարավորությունների ընդլայնման, մանկավարժի մեթոդական հարստացման և ուսուցման որակի բարձրացման միջոց:

Հետազոտական աշխատանքի համար ընտրել եմ 5-6-րդ դասարանների Մայրենին: Ուզում եմ ներկայացնել 5-րդ և 6-րդ դասարանների Մայրենիի դասավանդման ընթացքում ինտեգրված ուսուցման անհրաժեշտության մասին:

Հանրակրթական դպրոցի 5-րդ և 6-րդ դասարանների Մայրենիի դասագիրքը կազմված է հայոց լեզվի և գրականության առարկայական չափորոշչի և ծրագրերի պահանջների հիման վրա և իրականացվում է միասնացման/ինտեգրման/ սկզբունքով: 5-6-րդ դասարաններում հայոց /մայրենի/ լեզվի և գրականության միասնացված /ինտեգրված/ ուսուցումը սովորողի առաջ բացում է գիտելիքների և

հմտությունների ձեռքբերման ու դրանց գործնական կիրառման նոր հնարավորություններ: 10-12 տարեկան երեխաների տարիքային առանձնահատկությունները հաշվի առնելով՝ միասնացված/ինտեգրված/ ուսուցումը նախատեսվել է դեռահասին ծանոթացնելու և ուսուցանելու գրական ստեղծագործությունը՝ առանց գիտական բաժանումների՝ հայոց լեզու և գրականություն: Դեռահասության նախաշեմին մարդն ավելի շատ իր մասին խոսելու, իրեն տեսնելու, իր զգացածն արտահայտելու կարիք է զգում: Եվ այդ դասընթացի հիմնական նպատակադրումները աշակերտների հաղորդակցական, համագործակցային, ստեղծագործական կարողությունների, ինքնուրույնության, ինչպես նաև բանավոր և գրավոր խոսքի զարգացումն է: Ուստի և արդարացվում է այս առարկայի ինտեգրված լինելը:

Այս շրջանում առարկայի անվանումն ինքը «Մայրենի» հուշում է, որ լեզվական իրողությունները պետք է ուսուցանվեն, նկատվեն, հաստատվեն խոսքային միջավայրում, բնագրերում՝ գեղարվեստական, գիտահանրամատչելի, տեղեկատվական բնույթի, որոնք դառնում են ուսումնասիրության համար նյութեր: Բնագրի մեջ են դրսևորվում, փոխադարձ կապերի և կախվածությունների մեջ են երևում լեզվական տարբեր մակարդակների միավորները, դրանց բնորոշ լեզվական-քերականական առանձնահատկությունները, օրինաչափությունները: Լեզվի ուսուցման այս մոտեցումը հնարավոր է դարձնում նկատել, թե լեզվական յուրաքանչյուր միավոր ինչպես է մաս դառնում ամբողջի, մասնակցում խոսքակազմությանը, և ինչպես ամբողջը կարելի է մասնատել լեզվական համեմատաբար ծավալուն միավորներից մինչև նվազագույնը:

5-րդ դասարանի «Ուղղագրություն» բաժնի ուսուցումը կատարվում է ընթերցանության համար նախատեսված բնագրերի միջոցով, այսինքն կենդանի խոսքի մեջ՝ բնական վիճակում:

«Հնչյունաբանություն» և «Ուղղախոսություն» բաժինները ուսուցանվում են բնագրի ընթերցանությանը զուգահեռ:

Միջառարկայական կապերի ստեղծումը մայրենիի դասաժամերին ունի բազմակողմանի նշանակություն: Այն ապահովում է աշակերտների բազմակողմանի զարգացում, հաղորդվող նյութի արագ և հեշտ յուրացում, աշակերտների մոտ

հետաքրքրասիրության մեծացում, սեր առարկայի հանդեպ: Այսպիսով, ինտեգրման հիմնական նպատակը դպրոցականի մոտ շրջապատող աշխարհի մասին ամբողջական պատկերացում ստեղծելն է, այսինքն՝ սովորողի աշխարհայացքի ձևավորումը: Ներկայացվում է ինտեգրված դասի օրվա պլանի նմուշ- օրինակ:

Հետազոտության ընթացք

Առարկան՝ մայրենի

Ինտեգրված առարկաներ՝ պատմություն,ինֆորմատիկա,երաժշտություն,
կերպարվեստ;

Դասարանը՝ 6-րդ

Բաժինը՝ Ես և իմ ընտանիքը

Դասի թեման՝ ա)Ազնավուրը Ազնավուրի մասին

բ)բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի հարաբերության. հոմանիշներ

Դասի նպատակը՝

- ճանաչել աշխարհահռչակ հայ մեծերին
- հարստացնել բառապաշարը
- զարգացնել աշակերտների բանավոր խոսքը, ստեղծագործական միտքը, լսողական հմտությունները:

Դասի կահավորումը, ուսումնական նյութեր՝

Էլեկտրոնային գրատախտակ, Ազնավուրի նկարներից, ուսուցանող գնահատման պաստառ, գունավոր մարկերներ

Կիրառվող մեթոդներ՝ մտազրոհ, «Հինգրոպեանոց շարադրանք», հարցազրույց:

Նախապատրաստական աշխատանք

Նախօրոք 2-3 աշակերտի հանձնարարել տեղեկություններ, հուշեր հավաքել Ազնավուրի մասին և պատրաստել ելույթ:

Դասի ընթացքը

Էլեկտրոնային գրատախտակին ցուցադրվում է Ազնավուրի նկարը: Որոշակի

դրական տրամադրություն ստեղծելու համար հնչում է Ազնավուրի երգերից մեկը: Կարելի է համագործակցել երաժշտության ուսուցչի հետ և ընտրել այն երգը, որին աշակերտներն արդեն ծանոթ են:

Դասն սկսվում է երգի ունկնդրումով: Հետո առաջարկվում է նկարագրել և բնութագրել նկարում պատկերված անձնավորությանը՝ գործածելով «Հինգրուպեանոց շարադրանքի» մեթոդը:

Ավարտից հետո աշակերտները կարդում են իրենց գրառումները:

Հաջորդ քայլին աշակերտները ներկայացնում են Ազնավուրի մասին իրենց հավաքած հուշերը և պատրաստած էլույթները: Յուրաքանչյուրն ավարտին մյուս աշակերտները հարցեր են տալիս պատմողին:

Հետո լսում են Ազնավուրի մի ուրիշ երգ՝ փակելով աչքերը: Երգն ավարտվելուց հետո ամեն մեկը ասում է, թե ինչ պատկերներ էին ծնվում մտքում երգի ազդեցությամբ:

Հետո կազմակերպվում է դերային խաղ.աշակերտներից մի քանիսը դառնում են «լրագրողներ» և հարցազրույց են վարում Ազնավուրի հետ՝ հարցեր ուղղելով Ազնավուրի դերը կատարող աշակերտին:

Դասն ավարտվում է շերտավորված և անհատական տնային հանձնարարություններով.

- Համացանցից տեղեկություններ հավաքել Շառլ Ազնավուրի մասին
- Գրել «Քեզ համար, Հայաստա՛ն» երգի մասին
- Պատրաստել սահիկաշար կենագրության մասին:

Թեմային հատկացված 4 դասաժամի ընթացքում աշակերտները կկարողանան հասկանալով և վարժ կարդալ հատվածը, ընկալել պատումի ենթիմաստը, սովորած բառերն ու արտահայտությունները կիրառել խոսքի մեջ, հարցեր մշակել հատվածի համար, ստեղծագործաբար շարադրել հատվածի բովանդակությունը:

Դասարանը բաժանում էմ Գրականագետներ, Բառագետներ, Երաժշտագետներ, Նկարիչներ խմբերի: Յուրաքանչյուր խմբի տրվում է համապատասխան հանձնարարություն: Այդ ընթացքում կիրառում էմ ուղղորդված ընթերցանություն, «Գրառումների օրագիր», «Քառաբաժան» մեթոդները և հնարները:

Գրականագետները հատվածից ինքնուրույն դուրս են գրում դուր եկած պարբերությունը, նախադասությունը, բառակապակցությունը կամ բառը և մեկնաբանում են:

Բառագետները բացատրում են նոր բառերը՝ բացելով բառի կեղևը, դրանք գրառում են գրատախտակին, գտնում են դրանց հոմանիշները, դրանցով կազմում են նախադասություններ:

Երաժշտագետները ներկայացնում են Ազնավուրի որոշ երգերի պատմությունը: Նկարիչները լուսանկարների և նկարների պաստառ են պատրաստում:

Սովորողները խմբի ներսում աշխատում են՝ իրար օգնելով և մեկմեկու լրացնելով:

Այս ամենը բարձրացնում է սովորողների մոտիվացիան, ձևավորում է ճանաչողական հետաքրքրություն, նպաստում է ուսումնառության մակարդակի բարձրացմանը:

Ուսումնական գործընթացը արդյունավետ և հետաքրքիր դարձնելու համար օգտագործում եմ խաղ-վարժություններ և մրցույթներ: Օրինակ՝ Արտահայտել մեկ բառով, գտնել հոմանիշները, բացատրել տրված բառերը, գտնել բառակապակցությանը համապատասխան բառը: Այսօրինակ խաղերը բառուսուցման, բառապաշարի հարստացման օգտակար միջոցներ են և ինտեգրված դասերի անբաժան մասը:

Դասի ամփոփում՝ աշակերտները, օգտվելով էլեկտրոնային գրատախտակից, լրացնում են խաչբառը՝ նվիրված Շառլ Ազնավուրին:

Գնահատում՝ ամփոփիչ, ուսուցանող (լսել աշակերտների կարծիքն այն մասին, թե ինչ սովորեցին, ինչով էր այդ դասը տարբերվում մյուս դասերից, ինչը դուր եկավ, և ինչը հանդիսացավ խոչընդոտող հանգամանք): Վերջում աշակերտները նախօրոք պատրաստված ուսուցանող գնահատման սանդղակով կգնահատեն իրենց և կփակցնեն պաստառի վրա:

Եզրակացություն

Այսպիսով՝ ինտեգրված դասը տարբեր առարկաների, ուսումնական նյութերի մեջ մի ամբողջություն է՝ փոխադարձ իրար լրացնող՝ և՛ իմաստով, և՛ ձևով: Այն չափազանց գրավիչ ձև է սովորողների համար, սովորողին տալիս է լիարժեք պատկերացում նյութի վերաբերյալ: Այս երկու դաշնակից սուբյեկտների ներկայացումը տարբեր փուլերում առաջ է բերում բարձր արդյունավետություն ունեցող, սովորողին բազմակողմանի գիտելիքներով, կարողություններով և հնտություններով ապահովող դաս:

Միջառարկայական համակարգված մոտեցման ներդրումը թույլ է տալիս ինքնուրույն գիտելիքներ ձեռք բերել, բարձրացնել սովորողի ինտելեկտուալ մակարդակը, ավելացնել նրա հետաքրքրությունն ուսման նկատմամբ, ընդլայնել մտահորիզոնը և զարգացնել դպրոցականների պոտենցիալ հնարավորությունները: Միջառարկայական կապերով հագեցած ինտեգրված դասեր անցկացնելիս ավելի հաջող է լուծվում տարբեր ունակություններով երեխաների ուսուցման անհատական տարբերակված մոտեցման խնդիրը:

Ինտեգրված դասերը երեխաներին դուր է գալիս: Դրանք հետաքրքրություն են առաջացնում գիտելիքների նկատմամբ, տալիս են շատ նոր, օգտակար գիտելիքներ, պարունակում են մեծ հուզական լիցք: Այդ դասերն օգնում են բանավոր խոսքի զարգացման և բառապաշարի հարստացման կարևոր գործին, ձևավորում են գեղագիտական ճաշակ, բնության գեղեցկությունն ու հարստությունը, ստեղծագործական ներուժը հասկանալու և գնահատելու, երևույթները բազմակողմանի ընկալելու ունակություն: Միջառարկայական կապերը ուսուցման գործընթացի կազմակերպման ժամանակ ուսուցման համալիր մոտեցման և կրթության միասնականության ուժեղացման համար անհրաժեշտ պայման են:

Ուսուցումը, լինելով կենդանի գործողություն, անընդհատ աճում է, թարմանում, վերազինվում, հագեցնում նորանոր գաղափարներով, ու մեթոդներով և հենց ուսուցման այս կարողություններն են, որ թույլ են տալիս հետաքրքրությունն ապահովել յուրաքանչյուր սերնդի համար՝ կախված տվյալ ժամանակաշրջանի պահանջներից, իսկ միջառարկայական կապերով անցկացված դասն ապահովում է գրեթե բոլոր սովորողների մասնակցությունը դասին, նրանց մտքի արագ աճին,

տրամաբանության զարգացմանը , իրենց ունեցած գիտելիքների օգտագործմանը և շատ այլ հմտությունների, որոնք կարող են կիրառվել դասի ընթացքում:

Այսպիսով՝ ինտեգրված դասը տարբեր առարկաների, ուսումնական նյութերի մեջ մի ամբողջություն է՝ փոխադարձ իրար լրացնող՝ և՛ իմաստով, և՛ ձևով: Այն չափազանց գրավիչ ձև է սովորողների համար, սովորողին տալիս է լիարժեք պատկերացում նյութի վերաբերյալ: Այս երկու դաշնակից սուբյեկտների ներկայացումը տարբեր փուլերում առաջ է բերում բարձր արդյունավետություն ունեցող, սովորողին բազմակողմանի գիտելիքներով, կարողություններով և հմտություններով ապահովող դաս:

Միջառարկայական կապերով հագեցած ինտեգրված դասեր անցկացնելիս ավելի հաջող է լուծվում տարբեր ունակություններով երեխաների ուսուցման անհատական տարբերակված մոտեցման խնդիրը:

Ինտեգրված դասերը հնարավորություն են տալիս.

- Նպաստել համագործակցային կարողությունների զարգացմանը:
- Զարգացնել անհատական, զույգերով, փոքր ու մեծ խմբերով աշխատելու հմտություններ
- Աշակերտների մոտ զարգացնել երևույթները վերլուծելու, համեմատելու և գործնականում կիրառելու հմտություններ,
- Նպաստել ուսուցման արդյունավետության բարձրացմանը, միջառարկայական կապերի ամրապնդմանը
- Նպաստել ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը:
- սովորողների մոտ առաջացնել ճանաչողական հետաքրքրություն միևնույն երևույթը այլ տեսանյուններից դիտարկելու՝ նպաստելով ուսումնասիրած նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը:
- Նպաստել սովորողի գիտական աշխարհայացքի ձևավորմանը

Ուստի կարելի է նշել, որ ինտեգրված դասը ժամանակակից մեթոդիկայի նորույթներից մեկն է, որի միջոցով արտահայտվում են միջառարկայական կապերը:

Ի վերջո միջառարկայական կապերը դրդում են սովորողներին հետազոտական գործունեության, արթնացնում հետաքրքրություն առարկայի նկատմամբ:

Միջառարկայական կապերի օգտագործումը բարձրացնում է ուսուցման գիտականությունը, մատչելիությունը, ակտիվացնում սովորողների իմացական

գործունեությունը, մյուս կողմից ընդլայնում է ուսուցչի հնարավորությունները և նյութի բովանդակության և իմացական գործունեության կազմակերպման հարստացման առումով: Միջառարկայական կապերի օգտագործումը առավել դյուրին է դարձնում աշակերտների հետաքրքրությունների, աշխարհայացքի ձևավորման և այլ խնդիրների լուծումը:

Այսպիսով, ինտեգրված դասերը Մայրենիի ժամերին հզոր խթան են հանդիսանում ոչ միայն գիտելիքի յուրացման, կարողությունների և հմտությունների ձեռքբերմանը, այլև կայուն արժեհամակարգի ձևավորմանը:

Գրականության ցանկ

1. Յա. Ա. Կոմենսկի «Մեծ դիդակտիկա»
2. «Հայոց լեզու, գրականություն. Հանրակրթական դպրոցի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր
3. Դավիթ Գյուրջինյան, Թամար Ալեքսանյան, Աշոտ Գալստյան-Մայրենի /Ուսուցչի ձեռնարկ, Երևան 2011/
4. Ինտեգրված թեմատիկ միավորներ/ԱՅԴԵՔՍ, Եր., 2002/